

SERGIU SORIN POPESCU, ROMÂNIA

Keywords: domestic economy, family germ, tandem, Children, domestic occupations.

Social unity and diversity in the Romanian village of the Danube Plain

Summary

In addition to traditional households, collective buildings were part of the image defining rural settlements. The popular architecture reflects the concentration of historical factors, social, political, economic and, not the least, the artistic image of their creators. For the three major historical areas of the country, we can speak of the civilization of the wood as we can speak about the civilization of the stone for the Mediterranean reservoir. The house represented and still represents the symbol and name of marriage, wealth, the sum of all happy or unhappy things in the family.

Marriage, is the first sequence of the cycle marking the founding of the family, followed by the birth of children, baptism, and then by the parents' divorce or death. Death has immediate and irreparable consequences on different levels, mainly reflected on children's behavior, but also on the family. The extended family included the parents, children, possibly grandparents and grandchildren, where the inheritor coexists with his family in the same household with his parents. In the villages and fairs of municipalities, the only education of children consisted in knowing the basic rules of beliefs.

Societate și habitat în satul românesc din Câmpia Dunării

Când vorbim despre arhitectura populară pornim întotdeauna de la conceptul de vernacularitate. Termenul este preluat din englezescul vernacular, folosit de francezi ca vernaculaire și uzitat în cazul particularității construcțiilor țărănești cu sensul de arhitectură fără arhitecți¹. Britanicii vorbesc, mai ales, despre vernacular dwellings, care desemnează locuințe autohtone, indigene. Nicolae Iorga percepe arhitectura populară, ca pe o "... arhitectură ușoară, dar destul de trainică"². Se întâlnesc două tipuri de locuire: a locuinței semi-îngropate, bordeiul, și a locuinței de suprafață, casa³. Arhitectura tradițională românească se încadrează în aria arhitecturii nord-europene⁴. Din neolitic până spre sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX, întâlnim bordeiele acoperite cu un rând de trestie urmat de un altul din paie "... și apoi pământ în grosime de 40-50 cm"⁵. Locuințele de suprafață sunt acoperite în principal cu șovar, stuf, paie, șită/șindrila, iar în cazul bisericilor rurale sau urbariale ale secolelor XVII-XIX, în afară de materialele menționate, avem consemnat coceni, olane, țigla, fier alb (foi metalice bătute și cositorite), zinc, plumb, aramă, tinichea (tablă din fier laminată și cositorită), coajă de brad, scânduri⁶ și coajă de tei⁷. Șindrilitul mai este cunoscut și sub denumirea de drănățit, întâlnindu-l la început „fără breaslă”⁸. Inițial șindrila se folosea numai la acoperirea caselor boierești. Pentru începutul secolului XVII, învelișul locuințelor din zona Câmpiei Române, era în două ape acoperit cu șovar și stuf⁹, urmând a se folosi paietele și în ultimă instanță șindrila, indiferent că era vorba de locuirea în pământ sau de suprafață¹⁰.

Pe măsura trecerii la viața sedentară oamenii au început să-și construiască, în mod conștient, adăposturi special adaptate pentru desfășurarea vieții cotidiene. Încă din neolitic, locuința apare ca o entitate locuibilă, un centru de producție, un adăpost și o reflecție a structurii sociale¹¹. Locuințele semi-îngropate și de suprafață sunt specifice comunităților stabile. Materialele de construcție folosite sunt paiantă, ceamurul (sistem bazat pe vălătuci de chirpic, cu acoperișul simplu, în două

¹ Întrunirea ICOMOS (International Council on Monuments and Sites), din 1978 de la Plovdiv/Bulgaria, a stabilit acest concept al vernacularității, cunoscut și sub titlul de „clădiri anonime”.

² Nicolae Iorga, Istoria industriilor la români, Publicată pentru “Societatea Națională de Credit Industrial”, București, 1927, p. 18.

³ Grigore Ionescu, Arhitectura pe teritoriul României de-a lungul anilor, București, Editura Academiei, 1982, p. 52.

⁴ *** Călători străini despre Țările Române, vol. VI, partea I, Paul de Alep, Îngrijit de M.M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 300.

⁵ I. Popescu Cilieni, Învelișurile vechilor noastre biserici, Tipografia Sf. Episcopii a Râmnicului – Noul Severin, Craiova, 1945, p. 8.

⁶ Idem, pp. 26 – 94.

⁷ *** Călători străini ..., vol. VI, partea I, p. 299.

⁸ Nicolae Iorga, Negoțul și Meșteșugurile în trecutul românesc, Institutul de Arte Grafice și Editură “Minerva”, București, 1906, p. 175.

⁹ Ștefan Bălan, Nicolae Șt. Mihăilescu, Istoria științei și tehnicii în România, Editura Academiei, București, 1985, p. 72; Nicolae Iorga, Istoria industriilor..., p. 25.

¹⁰ *** Călători străini ..., vol. VI, partea I, p. 27.

¹¹ Douglass W. Bailey, The Living House: Signifying Continuity, în “The Social Archeology of Houses”, Edinburg, 1996, p. 22.

ape) și lemnul. În neoliticul timpuriu comunitățile Starcevo-Criș¹² au avut ca tip de locuință bordeiul. Pentru evul mediu, principala construcție a reprezentat-o tot bordeiul, socotit ca un prim stadiu evolutiv de locuință, încă din neolitic. Traversarea bordeiului prin istoria umanității până în secolul XIX, a fost posibilă prin calitățile confortului termic ambiental primar pe care-l conferea, adică iarna cald și vara răcoare, dar nu în ultimul rând pentru faptul că țăranii erau foarte bine feriți sau camuflați față de eventuale invazii și jafuri, ori de calamitățile naturale. Indiferent de vicisitudinile vremii, țăranul român a simțit nevoia să se roage, să aibă un reper în cadrul comunității construindu-și biserica sau improvizând-o chiar și în pământ, mai exact în cadrul bordeielor-

Război de țesut; Colecția Anișoara Stegaru, arhiva CCDJ

---

¹² Cea mai veche cultură neo-eneolitică documentată în partea de sud-vest a Munteniei este cultura Starcevo-Criș, cultura care aparține unui mare complex, cu ceramică pictată, ce a ocupat o vastă arie din Peninsula Balcanică și nord de Dunăre (Grecia de nord, Albania, Macedonia, Serbia, parțial Bosnia, Vojvodina, Ungaria de sud-est și cea mai mare parte a României), cunoscută și sub denumirea de Koros (ungurească) sau Kremicovici (bulgărească). Apud V. Dumitrescu, A. Vulpe, *Dacia înainte de Dromihete*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p.30.

biserici, întâlnite în mod special în Oltenia. Spectaculos este că, pentru secolul XVIII, întâlnim alături de bordeiele-locuințe și bordeiele-biserici¹³. Prețul unor asemenea construcții era mai mare decât al unei locuințe pe sol, mai ales pentru zona sudică a Olteniei¹⁴, pentru că, din punct de vedere al cubajului, materialul lemnos care intra în componența acestora era mai mare. Se pare că și musulmanii aveau asemenea locații ale lăcașurilor de cult integrate în cadrul caravan seraiurilor dispuse în afara orașelor, cum este și cazul uneia dintre cele întâlnite „dincolo de râul Dâmbovița, la capătul unui pod de lemn”¹⁵. Sistemul folosit de îmbinare al bânelor a fost Blockbau¹⁶, adică cel cu așezarea pe orizontală, spre deosebire de Welckberk, cu așezarea pe verticală. În timp, dar nu în totalitate, sistemul Blockbau a înlocuit sistemul construcțiilor din paiantă, numit Fachwerch¹⁷. Un alt aspect al tipologiei evolutive ar fi acela că, la ridicarea ulterioară pe verticală a locuințelor, bordeiul s-a păstrat ca pivniță, tot ansamblul superior ridicându-se pe aceasta. Pe aria suprafeței acestei pivnițe, în cazul culelor spre exemplu, în afară de păstrare a alimentelor, se forau și fântânile „ca la întâmplare de atac să nu fie constrâns proprietarul să se preda din lipsă de apă”, dar și de evitarea otrăvirii lor, în eventualitatea asediilor¹⁸. La sfârșitul secolului XIX, în ținutul Romanați s-au numărat 10.964 de bordeie locuibile¹⁹, o cifră impresionantă, dacă ținem cont că, din punct de vedere administrativ, acest ținut era mult mai mic decât județele Dolj sau Olt de astăzi. Pădurile întinse de conifere: zada sau larice; brad; pin; molid; tisa, și de foioase: fag; salcâm; gorun; carpen; ulm; frasin; corn; paltin; arinul; salcia și plopul în zonele mlăștinoase sau în apropierea cursurilor apelor; tufan; arțar; sorb; alun; tei; stejar²⁰ sau pădurile de stejar, au asigurat din plin materia plină necesară uzului gospodăresc curent. În cadrul construirii caselor tradiționale²¹, pentru îmbinarea lemnului la colțuri s-a folosit tehnica încheierii în cheoturi²² drepte, rotunde și în coadă de rândunică sau cheie nemțească (există și un al patrulea tip de cheoturi - în amnar -, specific Transilvaniei și Moldovei). În vechime cheoturi erau sinonim cu cheia bătrânească, care reprezenta îmbinarea propriu zisă²³. Un alt tip de îmbinare a lemnului era cel al cepului, tot din lemn, în defavoarea pieselor metalice manufacturate în fierării.

O caracteristică fundamentală a ridicării caselor din Câmpia Dunării este aceea a arhitecturii pământului bătut, combinat cu nuiele împletite și lemn²⁴. Această manieră de construcție, transmisă până în perioada modernă și întâlnită ca tehnica furcilor înfipte direct în pământ pe elevația pereților și a pereților din nuiele pe tălpi în care sunt introduși stâlpii de la colțuri cu cei intermediari care

¹³ Gheorghe Focșa, Elementele decorative la bordeiele din sudul regiunii Craiova, în „Studii și Cercetări de Istoria Artei”, Anul II, 3-4, București, 1955, p. 83; I. Popescu Cilien, Op. cit., p.96.

¹⁴ Henri H. Sthal, Paul H. Sthal, Civilizația vechilor sate românești, Editura Științifică, București, 1968, p. 50.

¹⁵ *** Călători străini despre Țările Române, vol. VI, partea a II-a, îngrijit de Mustafa Ali Mehmet, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 716.

¹⁶ Ana Bărcă, Plastica arhitecturii rurale, Editura Ad Libri, București, 2007, p. 38.

¹⁷ Ioan Praoveanu, Etnografia poporului român, Editura Paralela 45, Pitești – Brașov – București – Cluj-Napoca, 2001, p. 76.

¹⁸ Alex. Lepedatu, Monumentele noastre istorice, Institutul de Editură și Arte Grafice “Flacăra”, București, 1914, pp. 173, 177.

¹⁹ Gr. D. Sceraba, Starea socială a săteanului român, [f. edit.] București, 1895, p. 103.

²⁰ Constantin C. Giurescu, Istoria pădurii românești, Editura Ceres, București, 1975, p. 22 și urm.

²¹ Monica Budiș, Gospodăria rurală din România. Muntenia, Oltenia, Dobrogea. Volumul I, Editura Etnologică, București, 2004, p. 47.

²² Gheorghe Iordache, Op. cit., p. 81.

²³ Ioan Praoveanu, Op. cit., p. 75.

²⁴ Paul Oliver, Encyclopedia of Vernacular Architecture of the World, vol. 2, Culture and Habitats, Cambridge University Press, 1997, p. 1324.

susțin cununa superioară de grinzi. Descoperirile arheologice au dovedit, la daci, folosirea bânelor masive în tehnica Blockbau. Din punct de vedere al elevației, în zona Câmpiei Dunării întâlnim în special casa joasă cu prispa în față și cu acoperișul în două ape. Pentru zonele arhaice ale secolului XIX, din sudul Munteniei – Teleorman Vlașca și Ilfov, întâlnim, pe lângă locuința semi-îngropată, pe cea susținută pe furci, așa cum arătam mai sus, cu pereții din pământ și unși cu un strat gros de lut, colorați apoi în roșu, albastru și alb, dar și cu motive geometrice lucrate în tehnica stucaturii²⁵. Cele mai multe elemente decorative, din cadrul arhitecturii vernaculare, le surprindem pe prispă, indiferent că e vorba de crestare, sculptare sau traforare. Principalele motive întâlnite, de cele mai multe ori abstractizate sau stilizate, sunt cele vegetale (fitomorfe) – pomul vieții, flori, fructe, frunze, ramuri - și geometrice, care se suprapun cu cele cosmice – soarele, rozeta solară²⁶, stele, iar ultimul motiv este de factură zoomorfă – calul, coarnele berbecului, insectele și păsările²⁷. Printre elementele constitutive ale prispei, cei mai lucrați sunt stâlpii, care pot fi rotunzi, șerpuiți sau în forma de cruce, crucea fiind simbolul care nu lipsește niciodată din cadrul decorației exterioare sau interioare, a casei sau bisericii. Preocupările ornării exteriorului locuinței nu se oprește însă aici, diverse decorări fiind întâlnite la uși, ferestre și acoperiș. Meșterii țărani ”săpă catapitezme [...], înfloresc marmura și piatra mormintelor [...], înseamnă slove amintitoare pe lespezile de deasupra intrării [...], coase odăjdiile și sculptează odoarele [...]”²⁸. Nici un sătean nu avea nevoie, pentru construirea casei de „a tăia, potrivi, ciopli și chiar înfrumuseța prin săpături, cum se pricepe a face și astăzi sătenii din Gorj, din părțile Sibiului, din ale Bistriței”²⁹. Dacă pentru vernacularitatea maramureșeană impresionează spontaneitatea și vigoarea ornamentului, în Valahia (numele dat de către turci pentru Țara Românească este de Eflac³⁰) ne atrag atenția acuratețea finisajului și perfecțiunea liniei elaborate³¹. La 1640, măiestria meșterilor era pusă în valoare și pe drumurile publice, unde se întâlneau frecvent „cruce mari de piatră și de lemn, cioplite frumos și scrise de sus pînă jos”³².

Paul de Alep face mențiunea în caietul său de impresii: „la începutul fiecărei luni preoții slujesc la biserică// leturghia apei sfințite și se duc să stropescă cu ea casele [...] și mai ales în Țara Românească ei îndeplinesc această datină cu mare râvnă”³³. Informație inedită și plauzibilă, dacă ținem cont că, la începutul anului, pe data de 6 ianuarie este sărbătoarea Bobotezei, pe care preoții încercau să o readucă în atenția mirenilor, la începutul fiecărei luni, prin repetarea gestului de binecuvântare cu apă sfințită a gospodăriilor.

Din punct de vedere al planimetriei, întâlnim planuri simetrice, asimetrice cu o singură intrare sau cu două și planurile noi.

²⁵ Paul Petrescu, *Unité et diversité dans l'architecture populaire roumaine. Formes régionales de la maison paysanne au XIXe siècle*, Extrait d'«OBJETS ET MONDES», la “Revue du Musée de l'Homme”, Tome 18, Fasc. 3-4, Automne-Hiver, 1978, p. 134.

²⁶ Paul Petrescu, *Imagini ale soarelui în arta populară*, în “Studii și Cercetări de Istoria Artei”, Anul X, 1, 1963, pp. 95-116.

²⁷ Ioan Praoveanu, *Op. cit.*, p. 230.

²⁸ Nicolae Iorga, *Negoțul și Meșteșugurile în ...*, p. 4.

²⁹ *Ibidem*, p. 75.

³⁰ *** *Domnii români la Poarta Otomană*. După un manuscris turcesc conținând note și însemnări despre ceremoniile și recepțiunile din palatul împărațesc din Stambul între anii 1698-1782, tradus și adnotat de H. DJ. Sirun, Academia Română. Studii și cercetări, LV, Monitorul Oficial și Imprimeria Națională, București, 1941, p. 33.

³¹ Georgeta Stoica, Olga Horșia, *Meșteșuguri artistice tradiționale*, Editura Enciclopedică, București, 2001, p. 31.

³² *** *Călători străini despre Țările Române*, vol. V, Volum îngrijit de Maria Holban, Editura Științifică, București, 1973, p. 206.

³³ *** *Călători străini ...*, vol. VI, partea I, p. 115.

Planurile simetrice aveau una sau mai multe intrări. Încăperile se alăturau sau se alipeau planului inițial. Puteau fi în linie, cu intrări separate, care să aibă sau nu legătură între ele.

La al doilea program, asimetric, avem locuințe: cu o singură intrare prin tindă, casa monocelulară; cu două încăperi cu tindă – rece (neîncălzită) sau caldă (încălzită) - și o cameră de locuit; cu trei încăperi: tindă, cămară din spatele sau partea laterală a tindei și camera de locuit; în cazul caselor cu două intrări, una se afla la cămară și cea de-a doua, la încăperea de locuit sau la tindă. În general, intrarea se făcea în stânga casei, unde este tinda, cu excepțiile de rigoare. Camera curată apare ca o a doua cameră, la sfârșitul secolului al XIX-lea, numită și camera frumoasă, fără sistem de încălzire (excepțional avea o sobă oarbă).

Planurile noi se orientează spre simetric. Tinda împarte casa în două, cu camerele la stânga/dreapta. Acoperișul se prelungește în vederea adăpostirii animalelor, uneltelor, cămării de alimente, bucătăriei, sau a vetrelor deschise, cuptoare, încăperi de locuit. Vechile încăperi puteau deveni, în timp, camere frumoase.

În dreptul deschizăturilor prevăzute pentru pătrunderea luminii naturale, casele aveau câte o bășică de bou, pentru că, la sate, puțini își permitea luxul de a cumpăra sticlă³⁴.

Structura familiei. Căsătoria. Familia monocelulară

Căsătoria, prima secvență din cadrul ciclului familial care marca întemeierea familiei, preceda nașterea copiilor³⁵, botezul lor, dar și divorțul sau decesul părinților, după caz. Decesul avea consecințe imediate și iremediabile pe diferite niveluri, reflectate asupra comportamentului copiilor în principal, dar și a ritmului familial.

Familia matcă includea părinții, copiii, eventual bunicii, dar și nepoții acolo unde cel care era moștenitorul³⁶ proprietăților familiei coexista, alături de familia sa, în aceeași gospodărie cu părinții. În literatura de specialitate termenii consacrați sunt de reședință virilocală, când gospodăria este a băiatului și mireasa vine în noua familie pe linie masculină, cu descendență patriliniară, sau uxorialocală, când băiatul vine în noua familie pe linie feminină, cu descendență matriliniară³⁷. Concluzia este că familia nucleară cuprindea relațiile de consangvinitate: părinți - copii, bunici – nepoți, de afinitate: soț – soție³⁸ și de nășie³⁹: fini - nași⁴⁰. După căsătorie, cea care păstra cheile casei, sipetelor și a pivnițelor era femeia, pe care de multe ori o întâlnim „în fruntea mesei și bărbatul ei la dreapta ei”⁴¹. Însă cel care conducea de drept era bărbatul care iniția soluționarea litigiilor și

³⁴ Nicolae Iorga, *Negoțul și Meșteșugurile în ...*, p. 162.

³⁵ Vladimir Trebici, Ion Ghinoiu, *Demografie și etnografie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 75.

³⁶ Gheorghe Iordache, *Op. cit.*, p. 93; Henri H. Sthal, Paul H. Sthal, *Civilizația vechilor sate românești*, Editura Științifică, București, 1968, p. 41.

³⁷ Alina-Ioana Ciobănel, *Reședința maritală – contexte culturale, economice juridice*, în “Anuarul Institutului de Etnografie și Folclor « Constantin Brăiloiu »”, tom 6, București, 1995, pp. 37-40.

³⁸ Alina-Ioana Ciobănel, *Relații de familie tradiționale în comunitatea rurală românească*, în “Anuarul Institutului de Cercetări Etnologice și Dialectologice”, seria A I, Iulie, București, 1979, p. 41.

³⁹ Nășia avea o funcție permanentă, nu ocazională, ce reprezenta asistarea la nuntă a tinerilor și botezarea copiilor lor, precum și ajutorarea materială dar și spirituală a acestora.

⁴⁰ Mihai Pop, *Obiceiuri tradiționale românești*, Editura Univers, București, 1999, p. 22.

⁴¹ *** *Călători străini ...*, vol. VI, partea I, p. 211.

problemelor curente, indiferent de speță, în cazul în care acestea afectau onoarea, statutul sau patrimoniul familiei. Copiii nu recuzau sub nici o formă autoritatea părinților lor, iar dacă o făceau riscau dezmoștenirea.

Logodna însemna tocmita nunții și o puteau face decât cei care erau liberi de orice alt contract asemănător. Motivele de „rupere” (anulare) a logodnei erau de mai multe tipuri: dorința uneia dintre părți de a se călugări, bolile incurabile, situația în care unul dintre parteneri era susceptibil de a aduce „întinare” celui alt sau familiei sale, situațiile în care nunta se amâna mai mult

Gospodărie Măstăcani Muzeul Satului Gârboavele - Galați; Foto: Anișoara Stegaru, Arhiva CCDJ

de trei ani, sau, pur și simplu, situații fără pricină. Dacă logodna se rupea din motivele expuse mai sus, arvunile (darurile) se înapoiau familiei în cauză cu sau fără dobândă⁴². Judecarea pentru neînțelegerile cu privire la darurile de la logodnă se făceau până într-un an; dacă se depășea acest termen reclamantul nu mai avea câștig de cauză⁴³. Era interzisă căsătoria între țărani liberi și robi

---

⁴² *** Legiuirea Caragea, Ediție critică, Colectivul pentru vechiul drept românesc al Academiei R.P.R., condus de academician Andrei Rădulescu, Editura Academiei, 1955, partea a III-a, cap. 15, art. 1-4, p. 72.

⁴³ Idem, partea a VI-a, cap. 1, art. 7, p. 158.

sau a creștinilor cu cei de altă religie. Tradițiile religioase se respectau cu strictețe, „respectul și iubirea pentru părinți și bătrâni sunt nesilite și, se pare, înnăscute”⁴⁴. Este interesant de urmărit ce se întâmpla în Țara Românească și Moldova, începând cu secolul al XVI-lea până în anul 1829, odată cu semnarea Tratatului de la Adrianopole, din punct de vedere al căsătoriilor dintre creștini (românii) și necreștini (turcii), ca urmare a prezenței turcești tot mai evidente în Țările Române. Căsătoriile mixte erau de două feluri: căsătorii permanente, cu un caracter socio-biologic, adică de perpetuare a speciei, și căsătorii temporare, practicate de către turci în garnizoanele cetăților cucerite de sultani și extinsă în teritoriile Țărilor Române. Această din urmă practică a fost preluată de la turcii selgiukizi din Asia Mică, moștenire arabă, cu acordul Profetului⁴⁵.

În satele și târgurile principatelor, singura educație a copiilor consta în „cunoașterea normelor elementare a credințelor [...] opere și cărți nu există în limba valahă și nici în cea moldoveană”⁴⁶. Cărți existau, dar erau bisericești, iar tipărirea lor „încep[e] supt Vasile Lupu și Matei Basarab, Domnii cu lungă stăpânire liniștită”⁴⁷.

Acțiunile întreprinse în cadrul gospodăriei era sub semnul bunei înțelegeri a căsătoriei, a legăturii religioase, înainte de a deveni impusă cunoscuta legătură civilă, a Codicelui Civil a lui Alexandru Ioan Cuza, care se transforma la 1 decembrie 1865 ca lege obligatorie și executorie pentru întreaga țară⁴⁸. Înainte de această dată căsătoria era privită ca un contract religios, iar după 1865, strict, ca un contract civil. Un an mai târziu, odată cu adoptarea Constituției, acest contract devine mixt, acceptându-se cele două concepte, religios și civil.

---

⁴⁴ Călători străini despre Țările Române în secolul al XIX-lea, Serie nouă, volumul III, Coordonatorul volumului Daniela Bușă, Editura Academiei Române, București, 2006, p. 48.

⁴⁵ M.M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Căsătorii între turci și creștine ortodoxe în Imperiul Otoman și în Țările Române, în „Revista Arhivelor”, Anul LXXXII, vol. LXVII, 1-2, 2005, p. 115.

⁴⁶ *** Călători străini despre Țările Române ..., Serie nouă, volumul III, p. 48.

⁴⁷ Nicolae Iorga, Negoțul și Meșteșugurile în ..., p. 56.

⁴⁸ George Mărzescu, Căsătoria. Studiu comparativ. După dreptul civil, dreptul canonic și dreptul civil internațional, Tipografia Națională, Iași, 1883, pp. 5-7.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- BÂRCĂ Ana, *Plastica arhitecturii rurale*, Editura Ad Libri, București, 2007.
- FOCȘA Gheorghe, *Elementele decorative la bordeiele din sudul regiunii Craiova*, în „Studii și Cercetări de Istoria Artei”, Anul II, 3-4, București, 1955.
- IORGA Nicolae, *Negoțul și Meșteșugurile în trecutul românesc*, Institutul de Arte Grafice și Editură “Minerva”, București, 1906.
- IORGA Nicolae, *Istoria industriilor la români*, Publicată pentru “Societatea Națională de Credit Industrial”, București, 1927.
- MÂRZESCU George, *Căsătoria. Studiu comparativ. După dreptul civil, dreptul canonic și dreptul civil internațional*, Tipografia Națională, Iași, 1883.
- OLIVER Paul, *Encyclopedia of Vernacular Architecture of the World*, vol. 2, CULTURE AND HABITATS, Cambridge University Press, 1997.
- PAMFILE Tudor, *Industria casnică la români. Trecutul și starea ei de astăzi. Contribuțiuni de artă și tehnică populară*, Librăria Socec & Comp., București, 1910.
- PETRESCU Paul, *Unité et diversité dans l’architecture populaire roumaine. Formes régionales de la maison paysanne au XIXe siècle*, Extrait d’«OBJETS ET MONDES», la “Revue du Musée de l’Homme”, Tome 18, Fasc. 3-4, AUTOMNE-HIVER, 1978.
- POPESCU CILIE NI I., *Învelișurile vechilor noastre biserici*, Tipografia Sf. Episcopii a Râmnicului – Noul Severin, Craiova, 1945.
- POPESCU Sergiu Sorin, *Artele focului*, Editura Etnologică, București, 2008.
- TREBICI Vladimir, GHINOIU Ion, *Demografie și etnografie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986.
- *** *Legiuirea Caragea*, Ediție critică, Colectivul pentru vechiul drept românesc al Academiei R.P.R., condus de academician Andrei RĂDULESCU, Editura Academiei, 1955.
- *** *Călători străini despre Țările Române*, vol. IV, Volum îngrijit de Maria HOLBAN, Editura Științifică, București 1972.
- *** *Călători străini despre Țările Române*, vol. V, Volum îngrijit de Maria HOLBAN, Editura Științifică, București, 1973.
- *** *Călători străini despre Țările Române*, vol. VI, partea I, PAUL DE ALEP, îngrijit de M.M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, partea a II-a, EVLIA CELEBI, îngrijit de Mustafa Ali Mehmet, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976.
- *** *Călători străini despre Țările Române în secolul al XIX-lea*, Serie nouă, volumul III, Coordonatorul volumului Daniela BUȘĂ, Editura Academiei Române, București, 2006.